

KHỞI XƯƠNG “CHƯƠNG TRÌNH XÓA ĐÓI GIẢM NGHÈO” – MỘT SÁNG TẠO NỔI BẬT CỦA THÀNH PHỐ MANG TÊN CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH

Tô Văn Giai*

Thành phố Hồ Chí Minh là địa phương đầu tiên có sáng kiến khởi xướng chương trình xóa đói giảm nghèo (XDGN) (tháng 2-1992). Đến nay, cuộc vận động đó đã triển khai được 12 năm và dần lan tỏa ra cả nước.

Từ kinh nghiệm của thành phố Hồ Chí Minh và của nhiều địa phương khác, Đại hội Đảng lần thứ VIII đã xác định chương trình XDGN là một trong mười chương trình trọng điểm phát triển kinh tế-xã hội (KT-XH) của cả nước.

I. TIÊU CHÍ, MỤC TIÊU VÀ QUAN ĐIỂM CHỈ ĐẠO

1. Về tiêu chí hộ đói nghèo

Thành phố xác định hộ đói nghèo theo 2 tiêu chí: thu nhập và hưởng thụ các dịch vụ văn hóa. Đó là những hộ dân có mức thu nhập bình quân đầu người mỗi năm dưới mức trung bình của người dân thành phố và ít có khả năng tiếp cận và hưởng thụ các dịch vụ văn hóa.

Thành phố dựa vào trình độ phát triển kinh tế, mức sống của người dân từng lúc để xác định mức đói nghèo như sau: năm 1992, mức thu nhập bình quân dưới 500.000đ/người/năm. Năm 1993-1994, mức thu nhập bình quân dưới 700.000đ/người/năm (ngoại thành) và 1.000.000 đ/người/năm (nội thành). Năm 1995-1996, mức thu nhập bình quân dưới 1.000.000 đ/người/năm (ngoại thành) và 1.500.000 đ/người/năm (nội thành). Năm 1997-2003, mức thu nhập bình quân dưới 2.500.000 đ/người/năm (ngoại thành) và 3.000.000 đ/người/năm (nội thành). Dự kiến năm 2004-2005, mức thu nhập dưới 4.000.000 đ/người/năm. Năm 2006-2010, mức thu nhập bình quân dưới 6.000.000 đ/người/năm.

* Phân viện chính trị, Thành phố. Hồ Chí Minh, Việt Nam.

2. Về mục tiêu

Trong giai đoạn 1992-2003, chương trình XĐGN đề ra mục tiêu phấn đấu cụ thể trong từng thời gian như sau:

a. Mục tiêu từ 1992 đến 30-4-1995: Xóa hộ đói, cơ bản giải quyết cái ăn hàng ngày và chống tái đói.

b. Mục tiêu sau ngày 30-4-1995 đến năm 2000: Chống tái đói và giảm hộ nghèo; tiếp tục lo cái ăn, giải quyết việc làm, cải thiện dần các nhu cầu tối thiểu của cuộc sống cho người nghèo và đầu tư làm chuyển biến bộ mặt các vùng nghèo của thành phố.

c. Mục tiêu từ năm 2000-2003: Mở rộng quy mô giảm nghèo, chống tái nghèo, phấn đấu cơ bản không còn hộ nghèo theo tiêu chí của thành phố; tập trung hoàn thành công trình hạ tầng thiết yếu cho 20 xã, phường nghèo; đảm bảo giảm nghèo toàn diện, bền vững, mở ra khả năng tiếp cận chuẩn nghèo quốc tế trong những năm tiếp theo. (Đến cuối năm 2003, hộ nghèo theo tiêu chí của thành phố còn 0,15%).

3. Về quan điểm chỉ đạo

Việc thực hiện chương trình XĐGN luôn được lãnh đạo thành phố xác định rõ quan điểm chỉ đạo trong từng thời kỳ. Đây là những căn cứ quan trọng đảm bảo cho việc xây dựng các cơ chế chính sách, giải pháp XĐGN của thành phố một cách phù hợp và thiết thực. Cụ thể:

a. XĐGN là mục tiêu quan trọng, vừa có tính cấp bách trước mắt, vừa cơ bản lâu dài của thành phố trong công cuộc xây dựng và phát triển KT-XH theo định hướng XHCN.

b. XĐGN phải gắn liền với quá trình quy hoạch và kế hoạch phát triển KT-XH chung của thành phố và từng quận, huyện, phường, xã.

c. XĐGN phải thực sự là phong trào quần chúng sâu rộng, phát huy được truyền thống đạo đức tốt đẹp của dân tộc.

d. XĐGN, đó là công việc đòi hỏi người cán bộ phải có tấm lòng và sự sâu sát, gần bó để hiểu sâu sắc và đầy đủ về người nghèo - hộ nghèo.

e. XĐGN là chương trình trọng tâm phải luôn luôn được sự lãnh đạo, chỉ đạo trực tiếp và thường xuyên của cấp ủy Đảng, chính quyền.

4. Về giải pháp thực hiện. Bao gồm 3 nhóm giải pháp chính:

a. Tuyên truyền sâu rộng từ trong nội bộ cơ quan, đơn vị đến các tầng lớp nhân dân và đến tận hộ thuộc chương trình XĐGN, với nhiều hình thức cụ thể thiết thực, tạo được chuyển biến tốt về nhận thức, sự tham gia nhiệt tình của các lực lượng xã hội.

b. Thực hiện các chính sách trợ giúp, bao gồm sự trợ giúp trực tiếp của quỹ XĐGN (ở 3 cấp: thành phố, quận, huyện, phường, xã). Đồng thời phối hợp với các chương trình, dự án khác (tín dụng ngân hàng người nghèo, quỹ quốc gia giải quyết việc làm, quỹ xây dựng nhà tình thương, quỹ vì người nghèo, quỹ hỗ trợ bệnh nhân nghèo, quỹ hỗ trợ học sinh nghèo, quỹ của Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể quần chúng trợ giúp cho người nghèo, ...).

c. Về tổ chức chỉ đạo thực hiện. Chương trình XĐGN được thí điểm ở 6 huyện ngoại thành và phường nông nghiệp của 4 quận ven, tiếp đó mở rộng toàn thành phố. Thành lập Ban chỉ đạo XĐGN ở 3 cấp (thành phố; quận - huyện; phường - xã) và hình thành một lực lượng cán bộ trực tiếp làm công tác XĐGN từ thành phố đến phường, xã.

II. KẾT QUẢ ĐẠT ĐƯỢC

1. Tính đến ngày 15-12-2003, tổng quỹ XĐGN của thành phố đạt 158,43 tỷ đồng. Quỹ quốc gia hỗ trợ việc làm là 118,5 tỷ đồng. Nguồn vốn tín dụng của Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể là 122,5 tỷ đồng. Tín dụng ngân hàng cho vay là 34,057 tỷ đồng. Ngân hàng thành phố hỗ trợ xây dựng cơ sở hạ tầng cho 20 phường-xã nghèo trong 3 năm (2001-2003) là 210,8 tỷ đồng và hỗ trợ y tế, giáo dục cho người nghèo bình quân mỗi năm 20 triệu đồng, ...

2. Trong 12 năm qua, chương trình XĐGN của thành phố đã mang lại thành tựu bước đầu rất đáng trân trọng và tự hào. Cụ thể: đã trực tiếp hỗ trợ, chăm lo cho gần 115.000 hộ đói nghèo tự vươn lên thoát khỏi mức chuẩn nghèo theo tiêu chí thành phố; hạ tỷ lệ hộ nghèo từ trên 20% vào đầu những năm 1990 xuống còn 0,15% vào cuối năm 2003 (trung bình mỗi năm giảm được hơn 10.000 hộ nghèo); thu ngắn khoảng cách mức sống giữa nông thôn và thành thị, giữa các nhóm dân cư xã hội thành phố từ trên 10 lần vào đầu những năm 1990 xuống còn 5,78 lần vào năm 2002. Đến nay, thành phố đã hoàn thành mục tiêu cơ bản không còn hộ nghèo theo tiêu chí thành phố sớm trước 2 năm so với mục tiêu của Nghị quyết Đại hội Đảng bộ Thành phố lần thứ 7 đề ra.

3. Nguyên nhân trực tiếp tạo nên những kết quả nêu trên, trước hết là sự quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo của Thành ủy, Hội đồng Nhân dân và UBND thành phố. Thành phố luôn ưu tiên tập trung huy động các nguồn lực đầu tư cho mục tiêu giảm hộ nghèo và làm chuyển biến bộ mặt các vùng nghèo. Các sở, ban, ngành của thành phố và các quận- huyện đã có sự phối hợp đồng bộ, chặt chẽ, lồng ghép chương trình XĐGN với các chương trình KT-XH khác, cùng với phường-xã, thị trấn tổ chức thực hiện chương trình bằng những kế hoạch cụ thể và có hiệu quả. Người nghèo thành phố ngày càng có nhận thức đúng, từng bước thay đổi căn bản về nếp nghĩ, loại bỏ dần tư

tưởng an phận, trông chờ, ỷ lại, đặc biệt biết học hỏi cách làm ăn, tự phấn đấu vươn lên giảm nghèo và vượt nghèo để ổn định cuộc sống; đây chính là yếu tố quyết định giảm nghèo của thành phố. Vai trò tham gia của cộng đồng hỗ trợ cho người nghèo, hộ nghèo thông qua các hoạt động của Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể là nhân tố quan trọng góp phần tích cực chăm lo cho đồng bào nghèo, tăng cường tính xã hội hóa của chương trình XĐGN.

III. Ý NGHĨA TO LỚN

1. Chương trình XĐGN đã giúp cho từng hộ nghèo vượt qua được cảnh khốn cùng, thực sự mang lại niềm vui và hạnh phúc như được thay đổi số phận cuộc đời trong mỗi gia đình nghèo.

2. Tạo được cái vốn quý cho người nghèo, đó là ý chí phấn đấu thoát cảnh đói nghèo, không mặc cảm, tự ty, an phận.

3. Góp phần quan trọng rút ngắn khoảng cách giàu nghèo trong cơ chế thị trường, bảo đảm công bằng xã hội, mang tính thuyết phục sâu sắc về tính ưu việt của chương trình XĐGN.

4. Khơi dậy và phát huy truyền thống tốt đẹp của dân tộc "Thương người như thể thương thân", "Lá lành đùm lá rách" trong hoàn cảnh khó khăn, nên được sự hưởng ứng nhiệt tình của các cấp, các ngành, đồng bào báo giới, thực sự trở thành một phong trào quần chúng rộng rãi.

5. Tạo ra mối quan hệ máu thịt giữa Đảng với dân, dân với Đảng, là chất keo kết dính mọi hoạt động của các cấp chính quyền, mặt trận và các đoàn thể với dân, góp phần hạn chế tệ quan liêu, cửa quyền, sách nhiễu dân.

6. Thể hiện sinh động về đạo đức cách mạng của Chủ tịch Hồ Chí Minh, nó gần gũi với lời kêu gọi chống đói của Người sau Cách mạng tháng Tám năm 1945: "Mười ngày nhịn ăn một bữa, mỗi bữa nhịn một bớ để giúp đồng bào đang thiếu đói" và Người đã gương mẫu thực hiện đều đặn.

7. Phù hợp với hoài bão, ước mơ của loài người tiến bộ từ bao đời nay về một xã hội công bằng, về quyền được sống, quyền tự do và quyền mưu cầu hạnh phúc, nó hoàn toàn phù hợp với bản chất nhân đạo và nhân văn của CNXH.

Ông Trần Kim Nguyên, một lão nông nghèo ở huyện Cần Giờ, TP.HCM xúc động nói lên nỗi niềm vui sướng của mình: "Trước đây, tôi cứ nghĩ mãi về sự nghèo đói truyền kiếp cứ đeo đuổi gia đình tôi từ thế hệ này sang thế hệ khác và tôi tự hỏi chẳng lẽ số phận cứ cùng quần như thế này mãi sao? Nhưng từ khi được trợ vốn từ quỹ XĐGN và chỉ sau vài ba năm chịu khó làm ăn gia đình tôi đã ổn định cuộc sống, từ nay các con tôi đã biết thế nào là tivi, máy ghi âm".